

יבא באש תעבירו במים" (71).

אמר ליה ההוא מינא לרבי אבינא: כתיב "מי כעמך כישראל גוי אחד בארץ", מאי רבותייהו? אתון נמי ערביתו בהרן, ואף אתכם לא הוציא מהכלל, דכתיב [ישעיהו מ' יד'], "כל הגוים כאין נגדו?"

אמר ליה: מדידכו, נביא משלכם, בלעם, אסהידו עלן [העיד עלינו], דכתיב [במדבר כג' ט'], "ובגוים לא יתחשב", ואם כן, כל מקום שנאמר "גויים", אינו כולל את ישראל בכלל.

רבי אלעזר רמי, הקשה סתירה בין הפסוקים: מחד, כתיב [תהלים קמה' ט'] "טוב ה' לכל", ומאידך, כתיב [איכה ג' כה'] "טוב ה' לקויו?"

ותרן: משל לאדם שיש לו פרדם, כשהוא משקה, משקה את כולו. כיון שאינו טורח אלא טרחה אחת לכולם. אך כשהוא עורר, וטורח לכל אחד בנפרד, אינו עורר אלא טובים שבהם.

אף הקב"ה, כשהוא זן כל העולם במאמרו, זן לכולם.

אך כשבא להגן מהן הפורענות, ולשלם שכו, אינו משלם אלא לקויו.

שנינו במשנה: "לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם... והלא כבר נאמר באבוד רשעים רינה":

הגמרא מבארת, אימתי נאמר "באבוד רשעים רינה":

הנה, בפרשת מותו של אחאב נאמר, "ויעבר הרנה במחנה" [מלכים א כב' ל']. משמע, "הרנה", אותה רינה ידועה, שנאמרה במקום אחר.

והיכן נאמרה? אמר רב אחא בר חנינא: נאמר [משלי יא' י'], "באבוד רשעים רנה". באבוד אחאב בן עמרי רנה.

ומקשה הגמרא: מי חדי [וכי שמח] קודשא בריך הוא במפלתן של רשעים?

הכתיב [דברי הימים ב' כ' כא'], "בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו", ואמר רבי יונתן, מפני מה לא נאמר בהודאה זו "כי טוב"? לפי שאין קודשא בריך הוא שמח במפלתן של רשעים.

דאמר ר' שמואל בר נחמן, אמר ר' יונתן: מאי דכתיב [שמות יד' כ'] כשעמדו ישראל על הים, "ולא קרב זה אל זה כל הלילה?"

באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירח לפני הקב"ה.

אמר להן הקב"ה, מעשה ידי טובעין בי, ואתם אומרים שירח לפני?

משמע מכל הנ"ל, שאין הקב"ה שמח במפלתם של רשעים?

אמר ר' יוסי בר חנינא הוא אינו שש, אבל אחרים משיש.

דיקא נמי דכתיב [דברים כח' סג'] "והיה כאשר שש יהוה עליכם להיטיב אתכם

71. אמנם לפי האמת, לא מועילה טבילה באש. רק כדי לדחות את המין ענה לו כך. רש"י.

אותן ויתחמם. ואחר שמת, נראו דמות זונות רוחצות בדמו.

עוד בפרשה שם: [שם כב' לד'] "ואיש משך בקשת לתומו ויכה", ר' אלעזר אמר: לפי תומו.

רבא אמר, לתנם [להשלים] שתי חזיונות, אחת של מיכיהו ואחת של אליהו:

סימן קר"א וזכ"ה באדר"ם⁽⁷³⁾:

כתיב [שם יח' ג'] "ויקרא אחאב אל עובדיהו אשר על הבית ועובדיה היה ירא ה' מאד".

מאי קאמר קרא?

אמר רב יצחק: אמר לו אחאב לעובדיה, כיעקב כתיב [בראשית ל' כז'] "נחשתי ויברכני ה' בגלגלך", ביוסף כתיב [שם לט' ה'] "ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף", אך ביתא דההוא גברא [כלומר, בית אחאב] לא הוה מיברך, שמא לא ירא אלהים אתה?

יצתה בת קול ואמרה, "עובדיה היה ירא את ה' מאד", אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה.

אמר רב אבא: גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם⁽⁷⁴⁾.

ולהרבות אתכם כן ישיש יהוה עליכם להאביד אתכם ולהשמיד אתכם"

ולא כתיב "ישוש", שמע מינה.

אף כאן, במות אחאב, אף שהקב"ה עצמו אינו שש, מכל מקום, אחרים ששו.

אגב אורחא, הגמרא מבארת פסוקים נוספים באותה פרשה:

נאמר [מלכים א כב' לח'] "וישטף את הרכב על ברכת שמרון וילקו הכלבים את דמו והזנות רחצו כדבר יהוה אשר דבר".

אמר רבי אלעזר, "הזונות", מלשון "חזיונות", למרק שתי חזיונות. אחת של מיכיהו, ואחת של אליהו.

כלומר, רחצו והוארו אותן נבואות שנאמרו על אחאב.

במיכיהו כתיב [שם כח'] "אם שוב תשוב בשלום לא דיבר ה' בי", באליהו כתיב [שם כא' יט'] "במקום אשר לקקו הכלבים את דם נבות".

רבא אמר, זונות ממש.

אחאב איש מצונן היה⁽⁷²⁾, ועשתה לו איזבל שתי צורי זונות כמרכבתו, כדי שיראה

72. קר, שאינו אוהב תשמיש. רש"י.

73. סימן לשלש המימרות שיובאו להלן. א. "ויקרא אחאב אל עובדיה". ב. מפני מה זכה עובדיה לנביאות. ג. "חזון עובדיהו כה אמר ה' לאדום.

74. וקשה ואיך יהיה עובדיה יותר ביראה מן

אברהם?

מבאר המהר"ל: "אבל פירוש זה, כי גדול מה שנאמר בו, אבל בודאי יראת אברהם היה יותר גדול. כי אברהם היה נקרא אוהבו של הקב"ה, כדכתיב (ישעי' מ"א) זרע אברהם אוהבי, והאוהב אין דרך שיהיה נמצא בו היראה

[עובדיה א' א'] "חזון עובדיהו כה אמר ה' אלהים לאדם" וגו'.

מאי שנא שנתנבא עובדיה לאדם יותר משאר הנביאים?

אמר רבי יצחק: אמר הקדוש ברוך הוא, יבא עובדיהו הדר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם, וינבא על עשו הרשע שדר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם.

אמר אפרים מקשאה, תלמידו של רבי מאיר משום רבי מאיר: עובדיה גר אדומי היה, והיינו דאמרי אינשי, מיניה וביה אבא ניזיל ביה נרגא.

דרך האנשים לומר, מגופו של היער יוצרים את כת הגרון שכורתו. אף עובדיה שהיה אדומי נתנבא על אדם (75).

ובאותו ענין, נאמר [שמואל ב' ח' ב'] "ויך

דאילו באברהם לא כתיב "מאד", ובעובדיהו כתיב "מאד".

אמר רב יצחק, מפני מה זכה עובדיהו לנביאות? שהרי גר היה, ואין שכינה שורה אלא על המיוחסין שבישראל?

מפני שהחביא מאה נביאים במערה.

שנאמר [מלכים א' יח' ד'] "ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה' ויקח עובדיהו מאה נביאים ויחביאם המזשים איש במערה" וגו'.

מאי שנא המזשים איש? מדוע לא החביא כולם במערה אחת?

אמר רב אלעזר: מיעקב למד. שנאמר [בראשית לב' ט'] "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

רבי אבהו אמר: לפי שאין מערה מחזקת יותר מחמשים.

בנסיון, רק שהיה עובדיה תמיד יראת ה' על פניו, והכל נרמז מה שנקרא בשם עובדיה. ומזה תבין מה שאמר מקשאה תלמידו של ר"מ כי עובדיה גר אדומי היה, ובשכיל דבר זה כתיב ביה ירא ה' מאוד, כי מלכות אדם כתיב אצלו דחילא ואמתני, וכאשר נתגיר היה דבק בשם יה שממנו היראה הגדולה ודי בזה".

75. "פירוש, כי האדם קרוב לפעול בעצמו ממה שהוא קרוב לפעול בזולתו, כי הדבר קרוב לעצמו. ולכך היה עובדיה מתנבא על אדם להביא הפורענות על אדם.

והיינו דאמר רבי יוחנן מיניה וביה נשדיה ביה נרגא כי רגיל הוא שפורענות יבא על האדם מצד עצמו מפני שהוא קרוב לפעול בעצמו,

כ"כ שיהיה היראה על פניו וכו' שיהיה נבהל ממנו, כי זה גורם האהבה שהוא אוהב אותו מתדבק ומתחבר אליו מכח האהבה.

נמצא כי מה שנאמר בעובדיה שהיה ירא ה' מאוד כי לא היה כל כך באהבה כמו אברהם ודבר זה גורם דכתיב בו אצל היראה מאוד שהיה נבהל מיראתו של הקב"ה. אבל היראה אצל אברהם שהיה גדול באהבה אע"ג דלא כתיב בו מאוד היה היראה יותר נחשב.

ועוד תדע להבין כי עובדיה היה דבק בשם יה שממנו מדת היראה כאשר תבין, והיה גר מן אומות העולם כאשר תדע להבין בשכיל כך היה ירא השם מאוד, וכמו שאמרנו כי היה יראת השם על פניו ונבהל מפניו אבל מצד הנסיון אינו מדבר, מה שאברהם היה ירא ה' והיה עומד

עשיתם?"

כמתוקנן שבהם (76) לא עשיתם, כמקולקלן שבהם עשיתם.

כלומר, אף בני ישראל היו רגילים להעלות קרבנות לעבודה זרה, ולכן כשהעלה מלך מואב את בנו לעבודה זרה, נזכר להם אותו עוון, ויהי קצף על ישראל.

סיום הפסוק שהובא לעיל: "ויסעו מעליו וישבו לארץ".

מבאר הגמרא: אמר רבי חנינא בר פפא, באותה שעה ירדו רשעהן של ישראל למדריגה התחתונה. (77)

אגב דרשת הגמרא לעיל גבי עובדיה, דכתיב ביה "מאד", הובאה המימרא הבאה:

נאמר גבי אבישג השונמית, [מלכים א' ד'] "והנערה יפה עד מאד"

אמר רב חנינא בר פפא: עדיין לא הגיעה לחצי יופי של שרה, דכתיב "עד מאד" ולא "מאד" בכלל.

ואילו בשרה כתיב [בראשית יב' יד'] "כי יפה היא מאד".

את מואב וימדדו בחבל השכב אותם ארצה", אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: היינו דאמרי אינשי, מיניה וביה אבא ליזיל ביה נרגא.

כי אתא רב דימי אמר ירך מתוכה מסרחת. אף דוד הבא ממואב, הוא הכם.

נאמר במלחמת מואב [מלכים ב' ג' כד]: "ויקה [מלך מואב] את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה על החומה",

רב ושמואל נחלקו בבאור פסוק זה: חד אמר, לשם שמים.

וחד אמר, לשם עבודה זרה.

בשלמא למאן דאמר לשם שמים, היינו דכתיב [שם] "ויהי קצף גדול על ישראל".

אלא למאן דאמר לשם עבודה זרה, אמאי ויהי קצף?

ביהושע בן לוי.

דרבי יהושע בן לוי רמי, הקשה סתירה בין הפסוקים: מחד, כתיב [יחזקאל יא' יב'] "וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם", ומאידך, כתיב [שם ה' ז'] "וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם

הדרן עלך אחד דיני ממונות

ואלו ע"י אחרים אין קרוב כל כך לפעול". מהר"ל.

77. מדכתיב "ויסעו לארץ", ולא כתיב "ויסעו לארצם", משמע, שירצו לשפלות, ונגזרה עליהם פורענות. רש"י.

76. כעגלון מלך מואב, שהיה מכבד את ה', כשאמר לו אהוד, "דבר אלהים לי אליך המלך",